
Rogów Opolski, st. 13, gm. Krapkowice, woj. opolskie, AZP 92-37/13

Informator Archeologiczny : badania 33, 196-197

1999

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Ustalono, iż badany zespół architektoniczny jest związany z kolejnymi etapami rozwoju tzw. Nowego Miasta, założonego przez Kazimierza Wielkiego oraz kolejnymi fazami zabudowy przestrzeni między pierzeją południową rynku i obszaru przylegającego do murów miejskich.

W czasie prac badawczych wydzielono zespoły zabudowy drewnianej z 2. połowy XIV i początku XV wieku, fazy zabudowy z przełomu XV/XVI wieku, rozbudowy przylegających do linii fortyfikacji budynków z XVI i XVII wieku. Dokonano weryfikacji i rozwinięcia faz wydzielonych przez A. Gruszeckiego i J. Widawskiego, sprecyzowano datowania w/w w oparciu o ponowną interpretację źródeł pisanych. Ponadto wyznaczono strefy zagrożenia dla substancji zabytkowej miasta gotyckiego w obrębie dziedzińca zespołu popijarskiego i przylegającego do budynków skrzydła południowego.

Prace analityczne i kameralne realizowane są równolegle.

RADOM, zamek, gm. *loco*, woj. mazowieckie

- zamek

Zamek w Radomiu od dość dawna budził zainteresowanie wielu badaczy, o czym świadczy całkiem obfita jego bibliografia. We wszelkich opracowaniach zawsze opierano się na licznych pisanych źródłach historycznych, wzbogaconych co najwyżej o spostrzeżenia z doraźnych nadzorów archeologicznych, nigdy jednak nie dokonano jego rzetelnej analizy architektonicznej ani nie wykonano planowych badań wykopaliskowych. Uzyskane w trakcie przypadkowych nadzorów znaleziska obecnie są niedostępne, gdyż zaginęły lub zostały rozproszone. Szczęśliwie się złożyło, że część z nich wcześniej sfotografowano, a niektóre zdjęcia detali kamieniarskich zostały nawet opublikowane. Po tych nieprofesjonalnych „badaniach” pozostał fałszywie zrekonstruowany mur przylegający do zachodniej szczytowej elewacji „domu wielkiego” i pustateczka po dokumentacji w archiwum Radomskiego Konserwatora Zabytków.

W roku 1999 zespół Pracowni Archeologiczno-Konserwatorskiej z Łodzi w porozumieniu z radomską delegaturą Państwowej Służby Ochrony Zabytków wykonał odkrywki pasowe odsłaniające fragmenty wątków ceglanych na elewacjach wschodniej, południowej i zachodniej budynku dawnego domu zamkowego (obecnej plebani parafii św. Jana Chrzciciela). Stwierdzono istnienie dobrze zachowanych wątków ceglanych, niewątpliwie gotyckich w partii piwnicznej budynku plebani. Natrafiono na relikty detalu kamieniarki okien pomieszczeń piwnicznych oraz ślady czterech skutych przypór.

Wyniki tychże zabiegów posłużyły do sformułowania wieloetapowego „Programu badań archeologiczno-architektonicznych zespołu zamkowego w Radomiu”.

Zabytki ruchome uzyskane w trakcie badań i ich dokumentacja po zakończeniu opracowania znajdują się w zbiorach działu archeologicznego Muzeum w Radomiu.

Badania będą kontynuowane.

ROGÓW OPOLSKI, st. 13, gm. Krapkowice, woj. opolskie, AZP 92-37/13

- ślad osadnictwa (?) z epoki kamienia
- osada kultury lużyckiej z epoki brązu – okresu halsztackiego
- osada z okresu wczesnego średniowiecza (?)
- osada z okresu późnego średniowiecza-nowożytności

Ratownicze badania wykopaliskowe, przeprowadzone w marcu przez dr. Jarosława Bronowickiego (autor sprawozdania, Instytut Archeologii i Etnologii PAN, Oddział we Wrocławiu). Finansowane przez Agencję Budowy i Eksploatacji Autostrad. Pierwszy sezon badań. Przebadano powierzchnię 0,12 ha.

Celem badań była eksploracja nawarstwień kulturowych zagrożonych zniszczeniem w wyniku budowy autostrady. W trakcie prac natrafiono na peryferyczną, południowo-wschodnią część sta-

nowiska. Materiały archeologiczne zalegały jedynie w wąskim pasie (ok. 10 m), rozciągającym się wzdłuż krawędzi północnej nitki autostrady, w obrębie pomocniczej drogi dojazdowej do budowanego zbiornika kanalizacji burzowej. Odkryto jeden obiekt nieruchomy łączony z osadnictwem późnośredniowiecznym. Ponadto odkryto materiały związane z epoką kamienia (8 artefaktów krzemienych), z epoką brązu – okresem halsztackim (18 fragmentów ceramiki). Nie natrafiono na żadne materiały z okresu wczesnego średniowiecza.

Rangę stanowiska określić można jako raczej niską.

Materiały oraz dokumentacja są przechowywane w Muzeum Śląska Opolskiego w Opolu.

Wyniki badań zostaną opublikowane w „Śląskich Sprawozdaniach Archeologicznych”.

Badania nie będą kontynuowane.

RURKA, st. 33, gm. Chojna, woj. zachodniopomorskie, AZP 39-5/65

- kaplica templariuszy (komandoria)
- cmentarzysko (XIV-XV w.)

W sierpniu 1999 roku ekspedycja Zakładu Archeologii Architektury Uniwersytetu im. Mikołaja Kopernika przeprowadziła wstępne badania archeologiczno-architektoniczne na terenie dawnej komandorii zakonu templariuszy w Rurce. Prace zostały poprzedzone sondażowymi badaniami wiertniczymi (kwiecień 1999), których wyniki wykorzystano przy zakładaniu wykopów badawczych. Badaniami kierowali mgr Przemysław Kłosowski (autor sprawozdania) i dr Marcin Wiewióra. W pracach uczestniczyli także mgr Dorota Bienias zajmująca się badaniami geomorfologiczno-geologicznymi, Dominika Siemińska zajmująca się konserwacją zabytków oraz 21 studentów odbywających praktykę. Konsultantem naukowym badań była prof. dr hab. Jadwiga Chudziakowa.

Z pierwotnej zabudowy klasztoru do chwili obecnej zachował się jedynie budynek romańskiej kaplicy wzniesionej z granitowych kwadr. Za główny cel badań przyjęto określenie chronologii kaplicy oraz odtworzenie układu przestrzennego zabudowy komandorii. Ze źródeł historycznych wiadomo, że templariusze przybyli w okolice Rurki w latach 30. XIII wieku. W 1234 r. otrzymali jako nadanie od księcia szczecińskiego Barnima I ziemię bańską z miastem Banie. Na peryferiach tego obszaru wzniesli komandorię w Rurce. Po kasacie zakonu na mocy układu z Kremmen z 1318 r. dobra brandenburskie templariuszy przejęli joannici rezydujący w Rurce do roku 1382, kiedy to przenieśli dom zakonny do nowo wznoszonego zamku w pobliskiej Swobnicy. W czasach nowożytnych na terenie komandorii funkcjonował folwark i gorzelnia. Ciągłe przebudowy (adaptacja kaplicy na budynek gorzelni) i wznoszenie nowych budynków gospodarczych doprowadziło do całkowitego zatarcia śladów pierwotnego układu przestrzennego komandorii.

Założono 7 wykopów sondażowych o łącznej powierzchni około 54 m². Miąższość przebadanych nawarstwień sięgnęła 2,5 m. Eksploracja wykazała znaczne zniszczenia w układzie warstw najstarszych dokonane w okresie nowożytnym na całym przebadanym obszarze. W kilku miejscach (w wykopie 1/99 i przylegającej do ściany prezbiterium części wykopu nr II) XIX- i XX-wieczne warstwy destrukcyjne całkowicie zniósły pierwotny układ warstw. Z tego powodu nie odsłonięto warstw budowlanych, których obserwacja uściśliłaby datowanie wzniesienia kaplicy. W dwóch odkrywkach przylegających do ścian kaplicy (wykopy nr I, 11/99) odsłonięto ławę fundamentową i granitowy, fazowany cokół budynku, którego górna część znajduje się około 0,30 m poniżej obecnego poziomu gruntu. Odkrycie cokołu pozwala zweryfikować dotychczasowe opracowania architektoniczne obiektu, ma ono także znaczenie dla przyszłych badań, wyznacza bowiem średniowieczny poziom użytkowy wokół kaplicy.

W trakcie badań prowadzonych po wschodniej stronie kaplicy, przy prezbiterium w wykopach I,VI,III/99 odsłonięto część średniowiecznego cmentarzyska. Nad zachowanym układem grobów zalegały nowożytnie warstwy gruzowiskowe o średniej miąższości 1,5 m.